

Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Türk Sosyal Güvenlik Sistemine Etkisi

THE EFFECT OF ACTUAL SERVICE TERM INCREMENT ON TURKISH SOCIAL SECURITY SYSTEM

Ayça ALTINDAL¹

Ferhat ŐENTÜRK²

Özet

Türkiye’de 2008 yılında hayata geçirilen sosyal güvenlik reformu sonrası fiili hizmet süresi zammı yeniden düzenlenmiştir. Yapılan bu düzenleme ile fiili hizmet süresi zammına tabi bir işte 5510 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılarla (c) bendi kapsamında çalışan sigortalıların malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim oranında farklılaşmaya gidilmiştir. Yapılan bu çalışma ile bahsi geçen sigortalılar arasında fiili hizmet süresi zammı hususundaki ayrışmanın etkisi incelenmiş ve bu ayrışmanın giderilmesi önerilmiştir. Ayrıca fiili hizmet süresi zammı alan sigortalıların emeklilik ödemesi ile prim tahsilatı arasında aktüeryal denge oluşturulması durumunda sosyal güvenlik sistemine yıllık 77 milyon TL ek gelir sağlanacağı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fiili hizmet süresi zammı, sosyal güvenlik sistemi

Abstract

After the Social Security Reform which was entered into force in 2008, actual service term increment was rearranged in Turkey. Invalidity, old-age and survivors’ insurances premium rate of the insurance holders under the sub-paragraph (a) and (b) of the first paragraph of the 4th article in Law No. 5510 who are subject to actual service term increment was differentiated by this reform. In this article, the effects of this difference between the insurance holders who are subject to

1 * Sosyal Güvenlik Uzman Yrd., Sosyal Güvenlik Kurumu Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığı, altindal@sgk.gov.tr, 0312 207 78 53

2 * Sosyal Güvenlik Uzman Yrd., Sosyal Güvenlik Kurumu Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığı, fsenturk2@sgk.gov.tr, 0312 207 82 30

actual service term increment were examined and some proposals were suggested to overcome this difference. Furthermore, to create an actuarial balance between the long-term social security payments and insurance premiums, it is estimated that 77 million TL additional revenues will be collected to the social security system.

Key Words: Actual service term increment, social security system

1.Giriş

Fiili hizmet süresi zammı kavramı, özünde ağır ve yıpratıcı işlerde çalışan sigortalıları koruma düşüncesiyle sosyal güvenlik mevzuatında yer almaktadır. Bu kapsamda değerlendirilen işler, çalışanların fiziki ve ruhsal sağlıklarını olumsuz yönde etkilemekte ve bu işlerde çalışanların diğer alanlarda çalışanlara göre daha fazla yıpranmalarına neden olarak ömürlerini kısaltabilmektedir. Fiili hizmet süresi zammı ile bu tür işlerde çalışan sigortalılara, Kanunda öngörölmüş olan ek prim ödeme gün sayısını ilave etmek ve yaş hadlerinden indirim yapmak suretiyle diğer sigortalılara göre daha erken emeklilik ve daha yüksek yaşlılık aylığı alma imkanı yaratılmaktadır. Bu sayede hem ağır ve yıpratıcı işlerin olumsuz etkileri azaltılmakta, hem de bu tür işlerde çalışanların diğer sigortalılarla eşdeğer tutarda ömür boyu aylığa sahip olmalarına olanak tanınmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle kavramsal olarak fiili hizmet süresi zammı ve uygulaması üzerinde durulmuştur. Literatür incelendiğinde ise, fiili hizmet süresi zammı uygulaması ile sınırlı sayıda çalışma bulunulabilmiştir. Çalışmaların bir kısmında fiili hizmet süresi zammı kavramı üzerinde durulduğu ve bu konunun irdelendiği³, bir kısmında ise geçmişten günümüze fiili hizmet süresi zammı uygulamalarına ilişkin bilgiler verilmiştir.⁴ Son olarak ise 5510 Sayılı Kanunda yer alan fiili hizmet süresi zammı uygulamasının yol açtığı farklı prim oranı uygulamasına ilişkin değerlendirme yapılmış ve sonuç ve öneriler kısımlarına yer verilmiştir.

3 ÇAVUŞ, Hakan, "5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Göre Fiili Hizmet Süresi Zammı", Sosyal Diyalog Dergisi, Cilt:1 Sayı:1, 2007, s.44-51.

4 Yrd. Doç. Dr. ORAL İlhan, "5510 Sayılı Kanunun Fiili Hizmet Zammına İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", Çimento İşveren Dergisi, Sayı:2 Cilt:23, 2009, s.20-44.

2. Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulaması

Fiili Hizmet süresi zammı uygulaması Türkiye’de ilk olarak 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 32. Maddesinde düzenlenen “fiili hizmet müddeti zammı” ile uygulanmaya başlanmıştır. Daha sonra 11/15/1976 tarihli ve 1992 sayılı Kanunla eklenen bir bent olan ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60. Maddesinin birinci fıkrasına ilave edilen (E) bendi ve Ek 5. Maddesindeki “itibari hizmet süresi” ile fiili hizmet zammı ile örtüşen uygulamalara yer verilmiştir. Bu uygulamalarla fiili hizmet süresi zammı kavramı, sadece 506 sayılı Kanun’a tabi işçiler ile 5434 sayılı Kanun’a tabi memurlar için öngörölmüş olup, 1479 sayılı Kanun’a tabi kendi nam ve hesabına bağımsız çalışanlar, 2925 sayılı Kanun’a tabi tarım işçileri ve 2926 sayılı Kanuna tabi tarımda bağımsız çalışanlar için bu konuda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. En son olarak da 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortaları Kanununun 40’inci maddesi ile anılan Kanunun 4’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının a bendine tabi işçiler ile c bendine tabi memurlar kapsama alınmış; b bendine tabi kendi nam ve hesabına çalışanlar ile diğer gruplar kapsam dışında tutulmuştur.

5510 sayılı Kanunda sigortalının fiili hizmet süresi zammından yararlanabilmesi için çeşitli koşulları taşıyor olması gerekmektedir. Sigortalının ilk olarak EK-1’de belirtilen işyerlerinde ve işlerde aynı Kanunun 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre çalışıyor olması gerekmektedir. İkinci olarak da EK-1’deki tablonun 13 ve 14’üncü sıralarında belirtilenler hariç sigortalının kapsamdaki işyerleri ve işlerde fiilen çalışması ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalması gerekmektedir. Yani eğer çalıştığı iş veya işyeri fiili hizmet süresi zammı kapsamında olmasına rağmen sigortalı, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri veya ileri teknoloji kullanımı gibi sebeplerle işin yıpratıcı ve tehlikeli etkilerine maruz kalmıyorsa fiili hizmet süresi zammından yararlanamayacaktır.

5510 sayılı Kanunla, sigortalı fiili hizmet süresi zammından ek prim ödeme gün sayısı eklenmesiyle ve yaş hadlerinden indirim yapılması

Őeklinde faydalanmaktadır. İlk olarak eklenecek olan prim ödeme gün sayıları incelendiğinde; fiili hizmet yararlanma koŐullarını gerçekleŐtiren sigortalı için EK-1’de belirtilen işyerlerinde ve işlerde geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için karŐılarında gösterilen gün sayıları, fiili hizmet süresi zammı olarak prim ödeme gün sayılarına eklenmektedir. 360 günden eksik srelere ait fiil hizmet süresi zammı ise 360 gün için eklenen fiili hizmet süresi zammı ile orantılı olarak belirlenmektedir.

Ayrıca eklenen fiili hizmet süresi zammı EK-1’de yer alan tablonun (13) ve (14) numaralı sırasında yer alan sigortalılar için sekiz diğer sigortalılar için beŐ yılı geçemez. Filii hizmet süresi zammının ikinci ayağı olan yaş hadlerinden indirim imkanı değerlendirildiğinde; bu srelerin üç yılı geçmemek üzere; EK-1’deki tablonun (18) inci sırasında bulunanlar için tamamı diğerleri için yarısı emeklilik yaş hadlerinden indirilir. EK-1’deki tabloda (10) numaralı sırada bulunanlar için süre sınırları uygulanmaz. Ancak yaş haddi indiriminden yararlanabilmek için ölüm ve maluliyet ile EK-1’in (18) numaralı sırasında yer alanlar hariç (10) numaralı sırasında yer alan sigortalıların en az 1800 gün, diğer sıralarda belirtilen sigortalılar ise en 3600 gün işyeri ve işlerde çalıŐmıŐ olmaları gerekmektedir.

Fiili hizmet süresi zammı kapsamındaki işlerde çalışan sigortalıların faydalandıkları imkanlar nedeniyle kanunda bu sigortalılardan tahsil edilecek malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi diğer sigortalılara göre farklı olarak değerlendirilmektedir. Bu oranlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Fiili Hizmet Süresi Zammından yararlanan sigortalılardan tahsil edilecek malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim oranları

Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olanlardan			
Süre	Sigortalı	İşveren	Toplam
60 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	%9	%12	%21
90 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	%9	%12,5	%21,5
180 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	%9	%14	%23

Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olanlardan			
Süre	Sigortalı	İşveren	Toplam
60 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	%9	%14,33	%23,33
90 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	%9	%16	%25
180 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	%9	%21	%30

Kaynak: 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

3. Fiili Hizmet Süresi Zammının Değerlendirilmesi

Kanunda belirtilen fiili hizmet süresi zammının 4(a) ve 4(c) sigortalıları için farklı malullük, yaşlılık ve ölüm prim oranı öngörülmüş olması, Kurumumuz açısından hem aktüeryal yönden alınan yardım ile ödenen prim arasındaki dengenin Kurum aleyhine bozulmasına yol açmakta; hem de sigortalılar arasındaki norm ve standart birliğinin sağlanamaması sonucunu doğurmaktadır. Bu çerçevede fiili hizmet süresi zammından yararlanan 4(a) ve 4(c) sigortalıları arasındaki prim oranı farklarını değerlendirmek için örnek bir uygulama aşağıda yapılmıştır.

ÖRNEK: Fiili hizmet süresi zammına tabi iş ve işyerlerinde çalışan ve 3600 prim ödeme gün sayısı olan bir sigortalı olduğunu ve günlük prime esas kazancının da 3600 gün boyunca sabit olarak 50 TL olduğunu varsayalım. Bu sigortalının 4(a) ve 4(c) kapsamında ayrı ayrı çalışması halinde ödeyeceği prim tutarları Tablo 2'de gösterilmektedir.

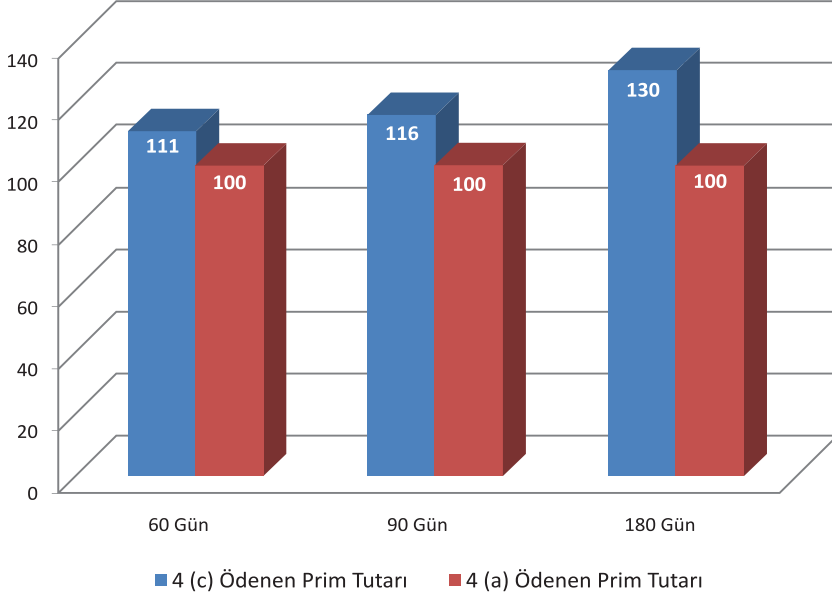
Tablo 2: Fiili Hizmet Süresi Zammı alan ve 3600 PÖGS olan 4(a) ve 4(c) ye tabi olarak çalışan bir kişinin ödeyeceği prim tutarları

Süre	A PÖGS (Gün)	B Günlük PEK Tutarı (TL)	C=A*B Toplam PEK Tutarı (TL)	Ödenen Prim Tutarı 4(a) (TL)	Ödenen Prim Tutarı 4(c) (TL)	Fiili Hizmet Süresi Zammı (Gün)	Toplam PÖGS (Gün)
60 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	3600	50	180.000	37.800	41.994	600	4200
90 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	3600	50	180.000	38.700	45.000	900	4500
120 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	3600	50	180.000	41.400	54.000	1800	5400

Tablo 2'ye göre; fiili hizmet süresi zammı alan ve 4(c) ye tabi olarak çalışan bir sigortalının fiili hizmet süresi zammı alan 4(a) ya tabi olarak çalışan bir sigortalıdan daha fazla prim ödediği görülmektedir. Buna ilaveten 60 gün fiili hizmet süresi zammı alan 4(c)'ye tabi bir sigortalı 4(a)'ya tabi bir sigortalıya göre %11 daha fazla prim ödemekte ve fiili hizmet süresi zammı sırasıyla 90 ve 180 gün olduğunda bu oran %16, 3 ve %30 olmaktadır. Bu oranlar prim ödeme gün sayısının artmasından veya eksilmesinden etkilenmemektedir. Tablo 2'de ayrıca fiili hizmet zammı alan sigortalılara eklenecek olan prim ödeme gün sayıları 4(a) ve 4(c) sigortalıları için örnek uygulamada verilen varsayımlar doğrultusunda hesaplanmıştır.

Şekil 1'de 4(a) statüsünde fiili hizmet süresi zammı alan sigortalıların 60, 90 ve 180 güne karşılık olarak 100 TL prim ödediğinde 4(c) statüsünde fiili hizmet süresi zammı alan sigortalıların aynı günler için ödediği prim tutarları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Şekil 1: Fiili hizmet süresi zammı alan 4 (a) ve 4 (c) sigortalılarının aldıkları fiili hizmet süre zamlarına göre ödemiş olduğu prim tutarlarının karşılaştırılması

Şekil 1’de de görüldüğü üzere 60 gün fiili hizmet süresi zammı alan 4 (a) statüsündeki sigortalı 100 TL prim ödemesine karşın 4(c) statüsündeki sigortalı 111 TL prim ödemektedir. 90 gün fiili hizmet süresi zammı alan 4(c) statüsündeki sigortalı 16 TL fazla prim yatırırken 180 gün fiili hizmet süresi zammında bu tutar 30 TL olmaktadır.

Fiili hizmet süresi zammı alan 4(a) ve 4(c) sigortalılarını diğer sigortalılarla karşılaştırılması halinde ortaya çıkan durum ise Tablo 3’de incelenmiştir. Tablo 3’de yapılan hesaplamada, diğer sigortalılar için kullanılan prim ödeme gün sayısı olarak fiili hizmet süresi zammı alan gruplara eklenen prim ödeme gün sayısı sonucu ortaya çıkan toplam prim ödeme gün sayısı esas alınmıştır. Örneğin, 60 gün fiili hizmet süresi zammı alan bir sigortalı 3600 gün prim ödemesine rağmen prim ödeme gün sayısı 4200 olarak değerlendirildiği için diğer sigortalıların ödenen prim tutarı hesabında 4200 gün kullanılmıştır.

Tablo 3: Diğer Sigortalılar ile Fiili Hizmet Süresi Zammı alan sigortalıların karşılaştırılması

Fiili Hizmet Süresi Zammı Almayan Sigortalı						
PÖGS (Gün)	Günlük PEK Tutarı (TL)	Toplam PEK Tutarı (TL)	Prim Oranı	Ödenen Prim Tutarı (TL)	Karşılama Oranı A	Karşılama Oranı B
4200	50	210000	%20	42.000	%90	%100
4500	50	225000	%20	45.000	%86	%100
5400	50	270000	%20	54.000	%77	%100

Karşılama Oranı A: Fiili hizmet süresi zammı alan 4(a) statüsündeki sigortalının ödemiş olduğu prim tutarının fiili hizmet süresi zammı almayan sigortalının ödemiş olduğu prim tutarına oranı
Karşılama Oranı B: Fiili hizmet süresi zammı alan 4(c) statüsündeki sigortalının ödemiş olduğu prim tutarının fiili hizmet süresi zammı almayan sigortalının ödemiş olduğu prim tutarına oranı

Tablo 3'e göre fiili hizmet süresi zammı alan 4(c) sigortalılarının ödediği prim tutarları fiili hizmet zammı almayan sigortalının ödediği prim tutarlarını hemen hemen karşılamakta iken, fiili hizmet zammı alan 4(a) sigortalıların ödediği prim tutarlarının fiili hizmet zammı almayan sigortalıların ödediği prim tutarlarını karşılama oranları prim ödeme gün sayısı arttıkça azalmaktadır. Karşılanmayan bu kısım Sosyal Güvenlik Kurumu için gelir kaybı olmakta ve aktüeryal dengenin bozulmasına yol açmaktadır. Anlaşılacağı üzere, fiili hizmet zammı alan 4(a) sigortalıları için, elde ettikleri ilave haklar karşılığında işverenleri tarafından ek prim ödenmekteyse de Kurumumuz bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Bütün bu değerlendirmeler neticesinde; kanunda belirtilen bu iki sigortalılık statüsü arasındaki prim oranı farklılığın giderilmesi Kurumumuzun ve sigortalıların lehinedir.

4. Uygulama

Fiili hizmet süresi zammı alan 4(a) statüsündeki sigortalıların ödedikleri prim oranlarının fiili hizmet zammı alan 4(c) statüsündeki sigortalılarla aynı olması durumunda Sosyal Güvenlik Kurumunun prim gelirlerine sağlayacağı katkıyı belirlemek amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu veri tabanından 2012 yılı Temmuz ayına ilişkin 4(a) statüsüne tabi fiili hizmet süresi zammı alan sigortalılara ait veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere ilişkin bilgiler Tablo 4'de gösterilmektedir.

Tablo 4: 2012 yılı Temmuz ayı fiili hizmet süresi zammı alan 4(a) sigortalılara ilişkin veriler

SÜRE	Toplam İş Yeri Sayısı	Toplam Sigortalı Sayısı	Toplam PEK Tutarı (Milyon TL)
60 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	743	15.545	29.6
90 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	1.513	18.873	40.0
180 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	515	32.510	43.7
GENEL TOPLAM	2.771	66.928	113.4

Kaynak: SGK Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü veri ambarı.

Tablo 4’de gösterilen veriler kullanılarak, fiili hizmet süresi zammı alan 4(a) sigortalıların prim oranları, fiili hizmet süresi zammı alan 4(c) sigortalılarının prim oranları ile eşit hale getirilmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede yapılan çalışmada hem mevcut durum hem de önerilen duruma ilişkin sigortalı ve işveren tutarları ayrı hesaplanmış, iki durum arasındaki fark Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Mevcut ve Önerilen duruma ilişkin hesaplanan tutarlar (Milyon TL)

SÜRE	Mevcut Durum	Önerilen Durum	Fark
60 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	7.7	8.6	0.8
90 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	10.7	12.5	1.7
180 Gün Fiili Hizmet Süresi Zammı alanlar	12.5	16.3	3.8
TOPLAM*	31.1	37.5	6.4

*Devlet Katkısı da dahil toplam prim tutarını göstermektedir.

Tablo 5’deki sonuçlar değerlendirildiğinde fiili hizmet süresi zammı alan 4 (a) sigortalıların işveren payı prim oranları artırılarak fiili hizmet süresi zammı alan 4(c) sigortalıların işveren payı prim oranları ile eşitlendiğinde, Kurumumuza aylık 6.4 Milyon TL prim geliri sağlanacağı öngörülmektedir. Bu tutar yıllık olarak yaklaşık 77 Milyon TL olmaktadır.

Kurumumuzun fiili hizmet zammı alan 4(a) sigortalılarından elde edeceği prim gelirleri tutarı, Kurumumuzun tahmini faiz gelirlerine yaklaşık olarak eşit olmaktadır.

5. Sonuç ve Öneriler

Sigortalılar arasında fiili hizmet süresi zammı konusunda yapılan bu farklı uygulama yakın geçmişte hayat geçirilen sosyal güvenlik reformunun temel amaçlarından olan “sigortalılar arasında norm ve standart birliği sağlaması” anlayışına ters düşmektedir. Bu farklı uygulamaya son verilmesi durumunda hem sigortalılar arasındaki adalet sağlanabilecek, hem de Sosyal Güvenlik Kurumu bu uygulamadan ek gelir elde edebilecektir. Yapılan düzenlemeler Sosyal Güvenlik Kurumunun gelir- gider dengesine katkı sağlamasının dışında bazı çekinceleri de içinde barındırmaktadır. 5510 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılarının işveren prim tutarlarında meydana gelecek olan artışlar, o sektörde çalışanların ücretlerinde azalış olmasına veya daha az sigortalı istihdam edilmesi sonuçlarını doğurabilecektir. Ancak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2013 yılı Ocak ayında yayınlamış olduğu sendika üye sayılarına bakıldığında özellikle fiili hizmet zammı süresinin en fazla olduğu maden sektöründe çalışan sigortalıların %18,3’ü, Metal sektöründe çalışan sigortalıların %15,2’si, Çimento, Toprak ve Cam sektöründe çalışan sigortalıların ise %15,4’ünün sendika üyesi oldukları görülmektedir⁵.

Bu meslek kollarındaki sendikalaşma, prim oranlarında meydana gelecek bir artışın sigortalıların ücretlerine olumsuz yansımaya bir engel oluşturabilir. Ayrıca prim geliri yine o sektörün teknolojik açıdan gelişmesi veya iş sağlığı ve güvenliği açısından iyileştirilmesi için kullanılması durumunda bu olumsuz etkiler bertaraf edilebilir. Bunun yanında teknolojik ve iş sağlığı ve güvenliği açısından iyileşen sektörlerde kanunda belirtilen iş veya işyeri fiili hizmet süresi zammı kapsamında olmasına rağmen sigortalı, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri veya ileri teknoloji kullanımı gibi sebeplerle işin yıpratıcı ve tehlikeli etkilerine maruz kalmıyorsa fiili hizmet süresi zammından yararlanamayacaktır. Bu uzun vadede fiili hizmet zammı alan sigortalı sayısının düşmesine neden olacak ve Kurumumuzun aktüeryal dengesine katkı sağlayacaktır.

5 30/07/2013 Tarihli 28723 Sayılı Resmi Gazete

EK-1: Fiili Hizmet Zammı Süresinden Yararlanacak İş yerleri ve Yararlanma Süreleri

Kapsamdaki İşler/İşyerleri	Kapsamdaki Sigortalılar	Eklenecek Gün Sayısı
1) Kurşun ve arsenik işleri	1) Kurşun üretilen galenit, serüzit, anglezit gibi cevherlerin çıkarılmasına ilişkin maden ocağı işlerinde çalışanlar. 2) Kurşunlu madenlerden yahut içinde kurşun bulunan kül, maden köpüğü, kurşun fırın kurumu, üstübeç artığı ve benzeri maddelerden kurşun üretimi için yapılan izabe işlerinde çalışanlar. 3) Antimuan, kalay, bronz ve benzeri maddelerle yapılan kurşun alaşımı işlerinde çalışanlar.	60
	4) Kurşun izabe fırınlarının teksif odalarında biriken kuru tozları kaldırma işlerinde çalışanlar.	90
2) Cam fabrika ve atölyeleri	1) Cam yapımında kullanılan ilkel maddeleri toz haline getirme, eleme, karıştırma ve kurutma işlerinde (bu işleri yapmak üzere tam kapalı odalar içinde otomatik makineli tesisat veya çalışma ortamındaki tozları sağlık için tehlike oluşturmayacak düzeye indiren havalandırma tesisatı bulunmadığı takdirde) çalışanlar. 2) Eritme işlerinde (otomatik besleme fırınlarıyla çalışılmadığı takdirde) çalışanlar. 3) Ateşçilik işlerinde çalışanlar. 4) Üfleme işlerinde (tamamen otomatik makinelerle yapılmadığı takdirde) çalışanlar. 5) Basınçla yapılan cam işlerinde (cam tazyiki işleri) çalışanlar. 6) Ayna camı sanatında potalı cam dökümü işlerinde (potalar kalıp masasına mekanik araçlarla taşınmadığı takdirde) çalışanlar. 7) Camı fırın başından alma işlerinde çalışanlar. 8) Yayma fırınlarında düzeltme işlerinde çalışanlar. 9) Traş işlerinde çalışanlar. 10) Asitle hak ve cilalama işlerinde çalışanlar. 11) Basınçlı havayla kum püskürten cihazlarla yapılan işlerde (çalışma ortamındaki tozları sağlık için tehlike oluşturmayacak düzeye indiren havalandırma tesisatı bulunmadığı takdirde) çalışanlar. 12) Pota ve taş odalarında görülen işlerde çalışanlar.	60
3) Cıva üretimi işleri sanayii	1) Cıva izabe fırınlarında görülen işlerde çalışanlar. 2) Elementer cıva bulunan ocaklarda görülen işlerde çalışanlar.	90
4) Çimento fabrikaları	1) İlkel maddeleri kırma, ufalama, ezme, eleme ve karıştırma işlerinde çalışanlar. 2) Otomatik fırınlarda pişirme işlerinde çalışanlar. 3) Klinkeri öğütme, eleme, torba ve fiçilere koyma işlerinde (otomatik olarak tozun etrafa yayılmasını önleyici bir düzenleme yapılmadığı takdirde) çalışanlar.	60

5) Kok fabrikalarıyla termik santraller	1) Ateşçilik, ocak temizliği, jeneratör, doldurma, boşaltma ve temizleme işlerinde çalışanlar. 2) Kimyasal arıtma işlerinde çalışanlar. 3) Gazın geçtiği cihaz ve boruların onarılması ve temizlenmesi işlerinde çalışanlar. 4) Kok fabrikalarında kömür ve ocak işlerinde çalışanlar. 5) Elektrik enerji üretim santrallerinin kazan dairesindeki ateşçilik, kül ve kömürlerin taşınması işlerinde çalışanlar. 6) Termik santrallerle her çeşit buhar kazanlarının kazan dairesindeki ateşçilik, kül ve kömürlerin taşınması işlerinde çalışanlar.	60
6) Alüminyum fabrikaları	1) Alüminyum oksit üretimi işlerinde çalışanlar. 2) Alüminyum bronzu hazırlama işlerinde çalışanlar. 3) Alüminyum madeni üretimi işlerinde çalışanlar.	60
7) Demir ve çelik fabrikaları	1) Demir izabe fabrikalarında cevherin demire çevrilmesi işleriyle boru fabrikalarının fırın ve döküm dairelerinde yapılan işlerinde çalışanlar. 2) Çelikhanelerin çelik yapılan fırınlarıyla bunların teferruat ve eklentilerinden olan ikinci derecedeki fırınlarda ve konvertörlerde yapılan işlerinde çalışanlar. 3) Sıvı haldeki demir ve çeliğin tesisat ve teçhizatla veya mekanik olarak taşınmasına ilişkin işlerde çalışanlar. 4) Sıcak veya sıvı haldeki cürufun taşınması ve işlenmesi işlerinde çalışanlar. 5) Haddehanelerde (soğuk demirle çalışılan haddehaneler hariç), fırınlarda, hadde serilerinde, haddehaneyi kızgın veya sıvı çelik yahut demirle besleyen tesisat ve araçlarla görülen işlerle kızgın halde olan yarı mamul parçaların kesilmesi ve hazırlanması işlerinde çalışanlar.	90
8) Döküm fabrikaları	1) Döküm kalıp ve maçalarının yapılması ve döküme hazır duruma getirilmesi işlerinde çalışanlar. 2) Döküm şarjının hazırlanması ve her çeşit maden eritime (izabe) fırınlarının döküme hazır duruma getirilmesi işlerinde çalışanlar. 3) Maden eritime ve dökme işlerinde çalışanlar.	60
9) Asit üretimi yapan fabrika ve atölyeler	1) Asit için hammaddelerin hazırlanması işlerinde çalışanlar. 2) Asidin yapılma safhalarındaki işlerinde çalışanlar. 3) Baca gazlarından asit elde edilmesi işlerinde çalışanlar.	90
10) Yeraltı işleri	Maden ocakları (elementer cıva bulunduğu saptanan cıva maden ocakları hariç), kanalizasyon ve tünel yapımı gibi yer altında yapılan işlerde çalışanlar.	180
11) Radyoaktif ve radyoaktif maddelerle yapılan işler	Doğal ve yapay radyoaktif, radyoaktif maddeler veya bütün diğer korpusküler emanasyon kaynakları ile yapılan işlerde çalışanlar.	90

12) Su altında veya su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işler	1) Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işlerden 20-35 metreye kadar derinlik veya 2-3,5 kg/cm ² basınçta yapılan işlerde çalışanlar.	60
	2) Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işlerden 35-40 (40 hariç) m. derinlik veya 3,5-4 (3,5 hariç) kg/cm ² basınçta yapılan işlerde çalışanlar. 3) Dalgıçlık işinde çalışanlar.	90
13) Türk Silahlı Kuvvetlerinde	Subay, yedek subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar.	90
14) Emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilatında	Asaleti onaylanmış olmak şartıyla adaylıkta geçirilen süreler dahil polis, komiser yardımcısı, komiser, baş komiser, emniyet amiri, emniyet müdürleri ile bu ve daha yukarı maaş ve derecelerdeki emniyet mensupları, Milli İstihbarat Teşkilâtı mensupları.	90
15) İtfaiye veya yangın söndürme işleri	Yangın söndürme işlerinde çalışanlar.	60
16) (Ek: 10/1/2013-6385/ 15 md.)Basın ve gazetecilik Mesleğinde	Basın Kartı Yönetmeliğine göre basın kartı sahibi olmak suretiyle fiilen çalışanlar.	90
17) (Ek: 10/1/2013-6385/ 15 md.) Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu basın kartı sahibi olmak suretiyle	Basın Kartı Yönetmeliğine göre Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunda haber hizmetinde fiilen çalışanlar.	90
18) (Ek: 10/1/2013-6385/ 15 md.)Türkiye Büyük Millet Meclisi	Yasama organı üyeleri ile dışarıdan atanan bakanlar.	90

KAYNAKÇA

ÇAVUŞ, Hakan, “5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’na Göre Fiili Hizmet Süresi Zammı”, Sosyal Diyalog Dergisi, Cilt:1 Sayı:1, 2007, s.44-51.

Yrd. Doç. Dr. ORAL İlhan, “5510 Sayılı Kanunun Fiili Hizmet Zammına İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, Çimento İşveren Dergisi, Sayı:2 Cilt:23, 2009, s.20-44.

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Kanunlar.aspx> (23/09/2013)

27/09/2008 Tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

30/07/2013 Tarihli ve 28723 Sayılı Resmi Gazete